

What is the Correct *Haftorah* When *Rosh Chodesh Av* Falls on *Shabbos*?

Rabbi Michael Taubes

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כא עמוד א

משנה. - ... ביום טוב חמשה. ביום הכפורים - ששה, בשבת - שבעה. אין פוחתין מהן, אבל מוסיפין עליהן, ומפטירין בנביא...

2. תנא דבי אליהו אליהו רבה פרשה א

... מיכן אמרו, לעולם ישכים אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, יקרא בתורה וישנה בנביאים, ואחר כך ילך לביתו ויאכל וישתה...

3. ספר המכריע סימן לא

... וראיתי שרבינו תם הקשה... אבל בנביאים מתקנת עזרא הוא בכל מקום ולא תקנוהו אלא בשעת ביטול מלאכה ובשעת כינופייא בין יוצר למוסף...

4. תשובות הגאונים - שערי תשובה סימן נה

לו ז"ל

וששאלתם ענין וקרא זה אל זה ואמר ותשאני רוח מה טעם יש שם לקרות ולתרגם ומה טעם קבעו אותם חכמים בסדר קדוש' דבר זה כך מנהג ראשונים מקום שיש שם תלמידי חכמים כשהיו מתפללין ונופלין על פניהם ומקדשין לאחר שעונין אמן יהא ש"ר מברך מביאין נביא וקורין בו עשרה פסוקים הן חסר הן יתר ומתרגמין אותן ואח"ך אומר וקרא זא"ז ואמר ומתרגמין אותן כשם שתרגמו אותה פרש' של נביא ואומר ותשאני רוח ומסיימין אותו כדי לסיים בשבחו של הקב"ה ואח"ך מקדשין ועוסקין בתורה הרוצה במשנה עוסק הרוצה בתלמוד עוסק בלבד כדי לקיים מה שאמרו חכמים לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במשנה שליש בתלמוד וכיון שרבתה עניות בעולם והוצרכו ת"ח למעשה ידיהם לא היו יכולים לעסוק בתורה תמיד ולהשליש כל יום (נ"א וסמכו על התלמוד בלבד ועקרו מקרא ומשנה) וסמכו על מה שאמרו כל הנחלים הולכים אל הים מקרא ומשנה וחומש (נ"א במקום "חומש" מדרש) ועקרו לקרות בנביא בכל יום אחר תפלה ואע"פי שעקרו לקרות בנביא אותם ב' פסוקים לא עקרו אותם ועדיין קבועין ועומדין...

5. ספר שבלי הלקט ענין תפילה סימן מד

דין סדר קדישא דסדרא.

מצאתי בשם רבינו שלמה זצ"ל מנהג הראשונים היה לשהות שעה אחת לאחר תפלתם כדתנן חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת וכו' על זה הוסיפו לומר אשרי יושבי ביתך כלומר השוהין בביתך כמו ותשבבו בקדש. ומצאתי בשם גאון זצ"ל אדם שהתפלל עם הצבור וסיים תפילתו ובא לבית הכנסת אחרת ומצאן קורין תהלה לדוד יקרא עמהן שכן דרך ארץ ואמר רב אדא בר אבהו בדבר שהצבור עוסקין בו. נחזיר לדברי רבינו שלמה זצ"ל ובשעת שהייה לאחר תפילה הי' מביאין ספרים וקורין בתורה ובנביא ובמשנה ובשמועות כדאמרינן לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד כדי לקיים לא ימיש. והרי כבר קראו בתורה קודם תפלה שבחרו בהך קריאת שמע שיש בו דברים הרבה ואחר התפלה היו שוהין וקורין בדברי הנביאים. ולאחר שעה במשנה ובשמועות התלמוד וכיון שרבתה העניות והיו צריכין למעשה ידיהן לא יכלו לעסוק [בתורה] כל כך והניחו התורה במקומה זולתי קריאת שמע שיש בה מלכות שמים ועשרת הדברות ועול המצות אותה לא עקרו. ואעפ"כ היו קורין בנביא אלו שני פסוקים ובא לציון ואני זאת בריתי שיש בהן מעין קריאת התורה ועדיין הם קבועים במקומם עלינו בכל יום. ובשבת ויום טוב שיש בו ביטול מלאכה לעם ויום פנאי החזירו העטרה ליושנה לקרות בתורה ולתרגם מענינו של יום. ועל כן אין אנו אומרים ובא לציון גואל בשחרית בשבת וביום טוב שהרי כבר קראו בנביא. ואעפ"כ אומרים אותו במנחה שלא ישתכח בימות החול ומנהג אבות תורה הוא...

6. ספר אבודרהם שחרית של שבת

... ולמה מפטירין בנביאים לפי שגזרו על ישראל שלא יקראו בתורה וכנגד שבעה שהיו עולין לקרות בתורה ואין קורים פחות משלשה פסוקים עם כל אחד ואחד תקנו לקרות כ"א פסוקים בנביאים ולא יפחות מהם, ואם נשלם הענין בפחות מכ"א, כגון הפטרת שובה שהיא קטנה, אינו צריך לקרות יותר...

7. לבוש אורח חיים סימן רפד

סעיף א

ומפטירין בנביא מעניינה של הפרשה, והטעם שמפטירין בנביא הוא, מפני שפעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה, וקראו בנביאים שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לעלות ולקרות בתורה, ולא היו קורין עם כל אחד פחות משלשה פסוקים, והרי בין כולם כ"א פסוקים, לכך אע"פ שהשמד בטל מנהגם לא בטל. ותקנו שלא לפחות מכ"א פסוקים בנביא מעין ענין הפרשה, אם לא שישלים הענין בפחות מכ"א פסוקים... ומה שקורין ההפטרה דוקא בנביא ולא בכתובים, י"ל מפני שגם הגזירה היתה עליהם ולא על הנביאים, אי נמי משום שבנביאים נמצא מעין ענין כל הפרשיות שבתורה משא"כ בכתובים. ולא נתקנה ההפטרה אלא בציבור אחר שקראו בספר תורה, כיון שהיתה ההפטרה במקומה בעת השמד, אבל במקום שאין ספר תורה אין לקרות ההפטרה עם הברכות שלפניה ולאחריה דהוי ברכה לבטלה, רק יקראנה בלא ברכה...

8. תוספות יום טוב מסכת מגילה פרק ג

משנה ד

לכסדרן פ"י הר"ב לסדר ההפטרות - טעמא דהפטרות כתוב בספר תשבי שרש פטר שמצא כתוב שאנטיוכס הרשע מלך יון גזר על ישראל שלא יקראו בתורה ברבים. מה עשו ישראל לקחו פרשה א' מנביאים שענינה דומה לענין מ"ש בפרשה של שבת ההיא. ועתה אף שבטלה הגזירה המנהג הזה אינו בטל...

9. ר' צדוק הכהן מלובלין - צדקת הצדיק אות קעח

כל התנשאות הוא על ידי התורה... ומתוך הגזירות מבינים במה כוחם בדברי תורה ושורש כל גזירותם היא תא ניהוי לעמא חד שזוהו עיקר בנין השם יתברך מימות חורבן ראשון ואילך להפוך גם על כל עמים שפה ברורה לקרוא בשם ה'... כענין הפטרה שניתקן על ידי גזירה שלא לקרות בתורה והבינו חז"ל דרצון השם יתברך אדרבה דקורין רק מעט ודצריך להוסיף עוד קריאת מפטיר בנביאים...

10. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כה עמוד א

תנו רבנן: יש נקרין ומתרגמין, ויש נקרין ולא מתרגמין, ויש לא נקרין ולא מתרגמין.

11. רש"י מסכת מגילה דף כה עמוד א

ויש לא נקרין ולא מתרגמין - מפרש בסיפא: מעשה דוד ואמנון לא נקרין בהפטרה.

12. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב

הלכה יב

ולא כל המקראות מתרגמין בצבור, מעשה ראובן וברכת כהנים ומעשה העגל מן ויאמר משה אל אהרן עד וירא משה את העם וגו' ועוד פסוק אחד ויגף ה' את העם כולם נקראין ולא מתרגמין, ובמעשה אמנון במקום שנאמר אמנון בן דוד נקרא ולא מתרגם.

13. כסף משנה הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב

הלכה יב

ולא כל המקראות וכו'. משנה שם (כ"ה) מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם מעשה תמר נקרא ומתרגם מעשה העגל הראשון נקרא ומתרגם האחרון נקרא ולא מתרגם ברכת כהנים ומעשה דוד ואמנון נקראין ולא מתרגמין ופירש"י מעשה דוד ואמנון נקראין בהפטרה עכ"ל. ונראה שלא היה להם באותו זמן הפטרות קבועות כמונו היום אלא כל אחד היה מפטיר ענין שנראה לו שהוא מתייחס לפרשה וגם בזמנו זה יש חילוק מנהגים בהפטרות...

14. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רפד

סעיף א

מפטירין בנביא מענינה של פרשה. ואין פוחתין מכ"א פסוקים, אא"כ סליק ענינא בבציר מהכי כגון: עולותיכם ספו על זבחיכם (ירמיהו ז, כא). הגה: ודוקא בשבת בעינין כ"א פסוקים, ג"פ לכל א' מן הקרואים, אבל ביו"ט שקורין ה' סגי בט"ו פסוקים (מהר"ם פאדוא"ה). ולא נתקנה ההפטרה רק בצבור, אחר שקראו בתורה (תשובת הרמב"ן סימן קצ"ט), אבל בלאו הכי אסור לקרות עם הברכות שלפניה ולאחריה, אבל בלא ברכה שרי (ב"י).

15. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קג

...אין לנו לשנות לקרא הפטרה אחרת כי בעצמנו איננו יכולים לומר שהפטרה זו שייכת להפרשה שקורין בשבוע זו אף שנדמה לנו...

16. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א

ראש חדש שחל להיות בשבת מפטירין והיה מדי חדש בחדשו.

17. ישעיהו פרק סו

(א) פה אָמר יְקוֹן הַשָּׁמַיִם כְּסֹאֵי וְהָאָרֶץ הַדָּם רִגְלֵי אֵי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי
(בג) וְהָיָה מְדֵי הַדָּשׁ בְּחֻדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָּל בְּשׂוֹר לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְקוֹן:
(כד) וְיִצְאוּ וְיָרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי כִּי תוֹלְעֵתֶם לֹא תָמוּת וְאֲשֶׁם לֹא תִכָּבֵּה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל בְּשׂוֹר:

18. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג

הלכה ד

...ואם חל ראש חדש להיות בשבת מוציאין שני ספרים בשחרית, באחד קורין בו סדר אותה שבת ובשני קורא בו המשלים ובראשי חדשיכם, והמפטיר קורא ענין ראש חדש, ומפטירין והיה מדי חדש בחדשו...

19. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכה

סעיף א

ראש חודש שחל להיות בשבת... ומוציאין שני ספרים וקורין בא' שבעה בסדר היום, ובשני קורא מפטיר וביום השבת ובראשי חדשיכם עד סוף הפרשה, ומפטירין השמים כסאי...

20. משנה ברורה סימן תכה

(ד) ומפטירין השמים וכו' - ששם נזכר מענין ר"ח...

21. תוספות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' - ...שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו...

22. ירמיהו פרק א

(א) דְּבַרִּי יְרֵמְיָהוּ בֶן חֵלְקִיָּהוּ מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּעֲנַתוֹת בְּאֶרֶץ בְּנִימִן:

23. ירמיהו פרק ב

(ג) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לִיקוֹן רְאִשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רְעָה תִּבְאֵ אֲלֵיהֶם נָאָם יְקוֹן:
(ד) שָׁמְעוּ דְבַר יְקוֹן בֵּית יִעֲקֹב וְכָל מְשֻׁפְחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:
(כה) וְאִיָּה אֲלֵהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יְקוּמוּ אִם יוֹשִׁיעוּךָ בְּעַת רְעַתְךָ כִּי מִסְפָּר עָרֶיךָ הָיוּ אֲלֵהֶיךָ הַיּוֹדָה:

24. ירמיהו פרק ג

(ד) הֲלוֹא מַעֲתָה קִרְאֲתִי קִרְאֲתִי לִי אָבִי אֶלּוֹף נְעָרֵי אֲתָהּ:

25. ירמיהו פרק ד

(א) אִם תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל נָאָם יְקוֹן אֵלֶי תָּשׁוּב וְאִם תִּסִּיר שְׁקוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תִנּוּד:
(ב) וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי יְקוֹן בְּאֲמַת בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה וְהִתְבָּרְכוּ בּוֹ גּוֹיִם וּבּוֹ יִתְהַלְּלוּ:

26. ישעיהו פרק א

- (א) חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם בימי עזיהו יותם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה:
(יד) חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנָאָה נִפְשֵׁי הָיוּ עָלַי לְטָרַח גְּלֵאִיתִי נְשֹׂא:
(יט) אִם תֵּאָבֹדוּ וְשִׁמְעֶתֶם טוֹב הָאֲרֶץ תֹּאכְלוּ:
(כא) אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמְנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט צָדֵק יְלִין בָּהּ נְעֻתָה מְרַצְחִים:
(כז) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצַדְקָה:

27. מחזור ויטרי סימן רסב

ואלו הם סימני הפטרות מי"ז בתמוז עד סוף החומש:

דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש:

דברי ירמיהו. שמעו דבר י"י. חזון ישעיהו... שלש הפטרות ראשונות שהן דברי תוכחות אומ' אותה מי"ז בתמוז עד ט' באב. שהן דברי תוכחה. כדי להוכיח את ישראל. כאשר הוכיחום הנביאים על ירושלם... וזה סידור ר"ת. וזה לשונו. סימן הפטרות מדברי ירמיהו ואילך. עד אחר שבעה עשר בתמוז מפטירין לעינין פרשיות. מן התענית ואילך דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש. הכל לפי הזמן ולא לפי הפרשיות. תלת דפורענותא לפני ט' באב...

28. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות קריאת ארבע פרשיות ומועדים סימן שצב

... וזה לשון ר"ת נראה לי עיקר דקריאת ההפטרות דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש כמסודרות בפסיקתא ג' דפורענות לפני ט' באב...

29. ספר אבודרהם סדר הפרשיות והפטרות

... ואמרין בפסיקתא (עי' תוס' מגילה לא, א) מבראשית ועד שבעה עשר בתמוז מפטירין לענין הפרשיות דומה לדומה משם ואילך הכל לפי הזמן ולפי המאורע, תלת דפורענותא ושבע דנחמתא ותרת דתיובתא. וסימנים דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש. ראשי המטות. דברי ירמיהו עד רעה תבא עליהם נאם ה' והיא בתחלת ירמיהו (א - ב, ג). אלה מסעי שמעו דבר פי' בית יעקב עד היו אלהיך יהודה והיא בירמיהו (ב, ד - כח). אלה הדברים לפני תשעה באב חזון ישעיהו עד ושביה בצדקה והיא בתחלת ישעיהו (א - כז)...

30. רמב"ם סדר תפילות המפטיר בנביא

... ראשי המטות, ויתן משה למטה בני ראובן עד ויחלקו את הארץ ביהושע, אלה מסעי, אלו הנחלות עד ויתנו בני ישראל ללויים ביהושע. אלה הדברים, ואלה הדברים אשר דבר יי' אל ישראל עד והייתם לי לעם בירמיהו...

31. יהושע פרק יג

(טו) ויתן משה למטה בני ראובן למשפחתם:

32. יהושע פרק יד

(ה) כֹּאשֶׁר צִוָּה יְקֹנָן אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחְלְקוּ אֶת הָאָרֶץ:

33. יהושע פרק יט

(נא) אֵלֶּה הַנְּחָלֹת אֲשֶׁר נָחְלוּ אֲלֻעָזָר הַפֶּהוּ וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְרָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹרָל בְּשֵׁלָה לְפָנָי יְקֹנָן פָּתַח אֶהָל מוֹעֵד וַיִּכְלוּ מִחֶלֶק אֶת הָאָרֶץ:

34. יהושע פרק כא

(ג) וַיִּתְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם מִנְּחֻלָּתָם אֵל פִּי יְקֹנָן אֶת הָעָרִים הָאֵלֶּה וְאֵת מִגְרָשֵׁיהֶן:

35. ירמיהו פרק ל

(ד) וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְקֹנָן אֶל יִשְׂרָאֵל וְאֵל יְהוּדָה:

(כב) וְהָיִיתֶם לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים:

36. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג

הלכה יט

נהגו העם להיות מפטירין קודם תשעה באב בשלש שבתות בדברי תוכחות, שבת ראשונה מפטירין בדברי ירמיהו, שנייה חזון ישעיהו, שלישית איכה היתה לזונה...

37. הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג

הלכה יט

[פ] אבל אנו נוהגים להפטיר דברי שמעו חזון סימן דש"ח וכן איתא בפסיקתא עד כאן:

38. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכח

סעיף ח

מי"ז בתמוז ואילך מפטירין ג' דפורענותא, ז' דנחמתא, תרתי דתיובתא; ג' דפורענותא; דברי ירמיהו, שמעו דבר ה', חזון ישעיהו...

39. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א - עמוד ב

אמר רב הונא

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרה.

40. רי"ף מסכת מגילה דף יא עמוד א

ואמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב (אשי) [דף ל"א ע"ב] ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי.

41. תשובות הגאונים - הרכבי סימן כב

ושש' הא דאמ' רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמא דרב ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. מהיכן מתחילין ולהיכן גומרין. ולשבת אחרת שהוא ערב תשעה באב במה מפטירין. כך אנו נוהגין שמתחילין חזון ישעיהו והיו הראשונים מסימין אותה אם תאבו ושמעתם. ועכשו מרויחין בה עד בית יעקב לכו ונלכה ב' יי'. ולשבת אחרת שהוא ערב תשעה באב כך מנהגינו כולנו להפטיר עמדו על דרכים. ויש שמפטירין משא גיא חזון וג':

42. תשובות הגאונים - גאוני מזרח ומערב סימן קכח

ראש חדש שחל להיות בשבת מפטירין חזון ישעיהו ושבת אחרת שהוא ערב תשעה באב מפטירין עמדו על דרכים וכו' ויש מפטירין משא גיא חזון.

43. ישעיהו פרק ב

(ה) בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר יְקִיָּק:

44. ירמיהו פרק ו

(טז) פֹּה אָמַר יְקִיָּק עֲמְדוּ עַל דְּרָכִים וְרֵאוּ וְשִׁאלוּ לְנִתְבוֹת עוֹלָם אֵי זֶה דְּרָךְ הַטּוֹב וְלִכּוּ בָּהּ וּמִצְאוּ מְרֻגָּע לְנַפְשְׁכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא נִלְכָּה:

45. ישעיהו פרק כב

(א) מִשָּׂא גֵיא חֲזִיוֹן מַה לָּךְ אֲפּוֹא פִי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת:

46. תוספות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' - ואין אנו עושין כן אלא מפטיר בירמיה (ב) שמעו דבר ה' ובשבת שלפני ט"ב חזון ישעיהו והטעם לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו...

47. הר"ן על הרי"ף מסכת מגילה דף יא עמוד א

ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ומיהו האידנא נהוג עלמא דלא מפטירין בחדשיכם ומועדיכם דהיינו חזון ישעיהו אלא בשבת שלפני ט"ב ור"ח אב שחל להיות בשבת אין משנין הפטרה אלא מפטירין שמעו דבר ה' לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא ומתקנת הראשונים ז"ל להיות מפטירין קודם ט"ב תלתא דפורענות' היינו דברי ירמיהו שמעו דבר ה' וחזון ישעיהו ולאחר ט"ב שבע דנחמתא ותרתי דתיובתא:

48. תוספות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' - ... והא שאין אנו מפטירין חזון בשבת שחל בו ר"ח אב משום דקיימא לן דאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט"ב להיות בתוכה ורב דאמר דמפטיר חזון סבר דהאבלות חל מיד שנכנס ר"ח ואין הלכה כן וכן פירש הר"ר אליעזר ממיץ ולכך אנו מפטירין שמעו...

49. מהרש"א חידושי הלכות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

בד"ה ר"ח אב כו' ושובה באחריתו וי"א שאין אנו מפטירין חזון כו' עכ"ל כצ"ל והוא טעם שאף לפי התלמוד יפה אנו נוהגין שאין אנו קורין חזון בראש חדש אב שחל בשבת ועיין ברא"ש ובמרדכי:

50. רא"ש מסכת מגילה פרק ד

סימן י

... אמר רב יהודה בריה דרבי שמואל בר שילת משמיה דרב [דף לא ע"ב] ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם והאידנא לא נוהגין הכי אלא מפטירין שמעו דבר ה' בית יעקב כסדר הפטרות הסדורות במדרש פסיקתא ויש מפרשים דרב לטעמיה דאמר בשילהי תענית (דף כט ב) שאסור בכיבוס מראש חדש עד התענית וקיימא לן כרבן שמעון בן גמליאל דלא אסר אלא אותה שבת ולא נהירא דמה ענין זה להפטרה דאין הפטרה מדברת כל כך מענין תשעה באב ועוד דא"כ ליפלגי אמוראי הכא כי היכי דפליגי לענין כיבוס במסכת תענית אלא על פי המדרש פסיקתא אנו נוהגין כן כדפרישית...

51. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד א - עמוד ב

/משנה/ - ...

...משנכנס אב ממעטין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה - אסור מלספר ומלכבס. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת...

52. רש"י מסכת תענית דף כו עמוד ב

שבת שחל תשעה באב כו' - שבוע.

בחמישי מותרין - אם חל תשעה באב בערב שבת - מותרין לכבס בחמישי, וכשחל תשעה באב ברביעי בשבת - לא איצטריך למיתני דמותרין, כדאמרינן בגמרא: לא שנו אלא לפניו כו'.

53. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כט עמוד ב

אמר רב: לא שנו אלא לפניו, אבל לאחריו - מותר. ושמואל אמר: אפילו לאחריו נמי אסור. מיתיבי: שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת. כיצד? חל להיות באחד בשבת - מותר לכבס כל השבת כולה. בשני בשלישי ברביעי ובחמישי, לפניו - אסור, לאחריו - מותר. חל להיות בערב שבת - מותר לכבס בחמישי, מפני כבוד השבת... תיובתא דשמואל! - אמר לך שמואל: תנאי היא, דתניא: תשעה באב שחל להיות בשבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת - אוכל ושותה כל צרכו, ומעלה על שולחנא אפילו כסעודת שלמה בשעתו, ואסור לספר ולכבס מראש חדש ועד התענית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש כולו אסור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד. ותניא אידך: ונוהג אבל מראש חדש ועד התענית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש כולו אסור, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד.

54. רש"י מסכת תענית דף כט עמוד ב

לא שנו - שאסור ללובשו בשבוע שחל תשעה באב להיות בתוכה אלא בימים שלפני תשעה באב, שאם חל ביום רביעי - אסור ללובשו ראשון ושני ושלישי.

אבל לאחריו - חמישי וששי ושביעי מותר.

חל להיות באחד בשבת מותר לכבס כל השבת כולה - דהיינו לאחריה.

חל להיות - בשני או בשלישי וברביעי ובחמישי כו'.

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת - אינו מפסיק סעודתו, ואינו ממעט בתבשילין, אלא אוכל כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו, דפלוגתא היא במסכת גיטין בפרק [מי שאחזו] (סח, ב), דאיכא למאן דאמר: מלך והדיוט ומלך, ואיכא למאן דאמר: מלך והדיוט, כלומר, כשנטרד - שוב לא חזר למלכותו, לפיכך הוצרך לומר בשעתו - בשעת מלכו ותקפו, שהיה אוכל הוא ושריו ששים כור סולת כו'.

ועד התענית - אלמא דסבירא ליה לרבי מאיר לפניו אסור לאחריה מותר ורבי יהודה ורבן (גמליאל) + מסורת הש"ס: [שמעון בן גמליאל] + סבירא להו דאפילו לאחריה נמי אסור.

55. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל עמוד א

אמר רבא: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ואמר רבא: הלכה כרבי מאיר. ותרוייהו לקולא. וצריכא, דאי אשמועינן הלכה כרבי מאיר - הוה אמינא: אפילו מראש חדש, קמשמע לן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ואי אשמועינן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל - הוה אמינא: אפילו לאחריה, קמשמע לן הלכה כרבי מאיר.

56. רש"י מסכת תענית דף ל עמוד א

הלכה כרבי מאיר - דלפניו אסור ולאחריה מותר.

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל - דאין איסור נוהג אלא באותה שבת.

תרוייהו לקולא - כדמפרש ואזיל, דבלפניו מוקי הלכה כרבי מאיר - דלפניו ולא לאחריה, ובאותה שבת - אבל קודם אותה שבת אפילו לפניו מותר.

57. תוספות מסכת תענית דף ל עמוד א

ותרוייהו לקולא - כלומר תרוייהו כדר"מ דאמר מר"ח ועד התענית וכרשב"ג דאמר אינו אסור אלא אותה שבת בלבד הלכה כתרוייהו לקולא כלומר דאינו אסור אלא אותה שבת בלבד כרשב"ג ודוקא [עד] התענית אבל לאחר התענית מותר דהלכה כר"מ דאמר דאינו אסור אלא עד התענית...

58. רמב"ם הלכות תעניות פרק ה

הלכה ו

משיכנס אב ממעטין בשמחה, ושבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס וללבוש כלי מגוהץ אפילו כלי פשתן עד שיעבור התענית, ואפילו לכבס ולהניח לאחר התענית אסור, וכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבת זו ולא יכנסו למרחץ עד שיעבור התענית, ויש מקומות שנהגו לכבס השחיטה מראש החדש עד התענית.

59. הגהות מיימוניות הלכות תעניות פרק ה

הלכה ו

[ה] אסור לספר ולכבס מר"ח עד התענית דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל החדש כולו אסור רשב"ג אומר אינו אסור אלא אותו שבת בלבד וכו' עד אמר רבא הלכה כר"מ והלכה כרשב"ג ותרוייהו לקולא פי' הלכה כר"מ בהא דאמר עד התענית והלכה כרשב"ג דאמר כ"א אותה שבת ולמעוטי קודם לכן ואפילו אחר ר"ח...

60. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנא

סעיף ג

שבוע שחל בו תשעה באב, אסורים לספר ולכבס... הגה: ואנו נוהגין להחמיר בכל זה מתחלת ר"ח עד אחר התענית, אם לא לצורך מצוה... סעיף ד

לאחר התענית מותר לספר ולכבס מיד. ואם חל תשעה באב ביום ראשון או בשבת ונדחה לאחר השבת, מותר בשתי השבתות, בין שקודם התענית בין שאחריה. ויש מי שאומר שנהגו לאסור כל שבוע שלפניו, חוץ מיום ה' ויום ו'. הגה: ונוהגין להחמיר מתחלת ראש חודש לענין כיבוס, אבל תספורת נוהגים להחמיר מי"ז בתמוז (מנהגים).

61. משנה ברורה סימן תקנא

(לו) מיד - ועיין לקמן סימן תקנ"ח באחרונים דמצד מנהגא יש ליהזר בזה ביום עשירי עד חצות היום:

62. ראבי"ה חלק ב - מסכת מגילה סימן תקנו

גרסינן בשלהי מגילה אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת אמר רב ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין (מאתמול) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו'. והיינו הפטרה דחזון ישעיהו. וכבר היה הרב רבינו אפרים ז"ל רוצה להנהיג כן בגרמיישא ולא שמעו לו, כי המנהג הוא לומר חזון ישעיהו בשבת הסמוכה לתשעה באב, ואף על גב דפשט ההלכה כן משמע. ושלחו למורי רבי אליעזר ממיץ ואמר דלאו ראייה היא, דההיא דמגילה דרב כמאן דאמר בתענית שנוהג אבלות מראש חדש ועד התענית, ופלוגתא היא שם דרבי מאיר ורבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל, ודוק ותשכח, ופשטינן התם אמר רבא הלכה כרבי מאיר והלכה כרבן שמעון בן גמליאל בתרויהו להקל, דאין אסור לא לפניו ולא לאחריו אלא אותה שבת שחל להיות תשעה באב בתוכה, ואנן אההיא פסקא סמכינן דלא נהגו אבלות דסיפור וכיבוס, ואף לא מדכירינן בהפטרה דברי אבילות אלא בשבת הסמוכה לו. ואף על גב דיום המנוח לאו מן השבת שחל תשעה באב להיות בתוכה הוא, אפילו הכי מפטירין ביה, דאי אפשר להפטיר אלא בשבת ולא בחול שלפניו. ונמתי לו אני אב"י העזר"י לדברייך קשיא דרב אדרב, דבמגילה סבירא ליה דנוהג אבלות מראש חדש, ובההיא פירקא [דמסכת] תענית גרסינן שבת שחל להיות תשעה באב בתוכה וכו' אמר רב לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו מותר ושמואל אמר אפילו לאחריו אסור מיתבי שבת שחל תשעה באב בתוכה אסור לספר ולכבס חל להיות באחד בשבת מותר לספר ולכבס כל השבת כולה בשני ובשלישי וברביעי לפניו אסור לאחריו מותר קשיא לשמואל תנאי היא, מכלל דלרב סייעתא היא, אלמא דלא אסר מראש חדש. ותו דאמתניתין קאי, ודוחק לומר לתנא דמתניתין קאמר וליה לא סבירא ליה, דאם כן מאי פריך לשמואל, הא אליבא דתנא דמתניתין קאי, ומאי איצטריך למימר תנאי היא. ותו מי זוקקני לומר דלא סבירא ליה הכי, ואם תאמר משום קשיא דרב אדרב, אומר אני (יואל) הלוי דהפטרה שמזכירין האבל וצער ודברי תוכחה הנביא לא הוי אבילות גמור דומיא דסיפור וכיבוס אלא הוי כמו מיעוט שמחה, ואפילו לתנא דמתניתין דתני שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה וכו' קתני ברישא משנכנס אב ממעטים בשמחה, לרב נמי סיפור וכיבוס מותר ומיעוט שמחה צריך מאחד באב, ורב יהודה בריה דרב שמואל אמר רב קאמר נמי התם דממעטין, הילכך אינו ראייה מכאן לדמות לסיפור וכיבוס ענין הפטרה. >הילכך אכתי אמאי סמכינן דלא מפטירין בחדשיכם ומועדיכם בר"ח אב שחל להיות בשבת. <ושמא במדרש או במסכת סופרים מצאו כן. וכסדר הפטרה שבפסיקתא דרב כהנא אנו נוהגין, ולא כההיא דמגילה. וגם יותר תמצא במגילה ענין הפטרה וקריות שאין אנו נוהגין כן... </p></div>

63. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות קריאת ארבע פרשיות ומועדים סימן שצב

... אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי והיינו חזון ישעיהו. רבי אפרים ברבי יצחק זצ"ל רצה להנהיג כן בוורמש"א ולא שמעו לו מפני שכבר נהגו להפטיר בשבת הסמוכה לט' באב ושלחו הדברים לרבי אליעזר ממיץ והשיב להם דליתא לדרב דרב סבר כר"מ דפרק בתרא דתענית דאמר שהאבילות נוהג מר"ח דתנאי ואסור לספר ולכבס מר"ח עד התענית דר"מ ר' יהודה אומר אף כל החודש כולו אסור רשב"ג אומר אינו אסור אלא אותה שבת בלבד אמר רבא הלכה [כר"מ] ואמר רבא הלכה כרשב"ג ותרוייהו לקולא וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר"מ הו"א אפי' מר"ח קמ"ל הלכה כרשב"ג ואי אשמעינן הלכה כרשב"ג הו"א אפי' לאחריו קמ"ל הלכה כר"מ הא למדת שאין הלכה כר"מ דאמר שהאבילות נוהג מר"ח והשיב לו מורי רבי אב"י העזרי ז"ל לדברייך שאתה מדמה האבל והצער ודברי תוכחה הנביאים ותספורת וכיבוס אהדדי ונותן להם דין אחד א"כ קשיא דרב אדרב דתנן פרק בתרא דתענית שבת שחל ט"ב להיות בתוכה אסורין לספר ולכבס ואמר רב לפניו אסור לאחריו מותר ושמואל אמר אפי' לאחריו נמי אסור מיתבי שבת שחל ט"ב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת כיצד חל להיות באחד בשבת מותר לכבס כל השבת כולה. בשני בשלישי ברביעי ובחמישי לפניו אסור לאחריו מותר חל להיות בערב שבת מותר לכבס בחמישי מפני כבוד השבת וקתני תיובתא דשמואל אבל לרב ניחא ואמאי הא האי תנא לא אסר תספורת וכיבוס מר"ח וה"ה שאין מפטירין בחדשיכם ומועדיכם מר"ח וקשיא דרב אדרב אלא ודאי דלא דמו אהדדי ולא תליין הא בהא אלא דברי תוכחה דנביאים לא הוי אלא כמיעוט שמחה ובמיעוט שמחה מודה האי תנא דממעטין מר"ח אע"ג דלא אסר בתספורת וכיבוס אלא שבת שחל ט"ב להיות בתוכה ה"נ לרב שפיר סבר כרשב"ג דלא אסור תספורת וכיבוס אלא בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה אבל בשמחה ממעטין בר"ח ורשב"ג נמי אפשר דסבר הכי הילכך אכתי אמאי סמכינן דלא מפטירין בחדשיכם ומועדיכם בר"ח אב שחל להיות בשבת ונראה דסמכי' אפסיקת' שמסודר בה דש"ח לפני ט"ב... </p></div>

64. ספר מצוות גדול עשין סימן יט

... גרסינן בפרק אחרון דמגילה (לא, ב ובתו') ראש חודש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם (ישעיה א), ואנו לא נהגנו כך אלא מפטיר שמעו דבר ה' בירמיה (ב, ד) ושבת שלפני תשעה באב מפטירין חזון ישעיהו (א, א) שאנו מפטירין תלת דפורענתא קודם תשעה באב, דברי ירמיהו (א, א) שמעו דבר ה' חזון ישעיהו ולאחר תשעה באב שבעה דנחמתא ותרתי דתשובה וכן יש בפסיקתא... </p></div>

65. מרדכי מסכת מגילה פרק בני העיר

[רמז תתלא]

... [שם] ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם היינו הפטרת חזון ישעיהו ואנו אין נוהגין כן אלא שמעו דבר ה' בירמיה ובשבת שלפני תשעה באב חזון ישעיהו וכן אנו נוהגין על פי הפסיקתא דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש שלשה דפורעניות [*קודם תשעה באב ושבעה דנחמתא לאחר תשעה באב וב' דתשובה. ועוד יש הרבה] שמניחין התלמוד ועושין על פי המדרש...

66. ספר הישר (חלק התשובות) סימן מה

ג. (בדין אי מפטיר עולה למנין). - ... וכל שאינו בקי בסדר רב עמרם ובהלכות גדולות ובמס' סופרים ובפרקי דר' אליעזר ובדרבה ובתלמוד ובשאר ספרי אגדה אין לו להרוס דברי הקדמונים ומנהגם, כי יש עליהם לסמוך בדברים שאינם מכחישים תלמוד שלנו אלא שמוסיפין. והרבה מנהגים בידנו על פיהם...

67. ראבי"ה חלק ב - מסכת מגילה סימן תקצה

... ואנן דקרינן ליה לחזון ישעיהו בשבת הסמוכה לתשעה באב נראה לי דסמכינן אסדר דרשות סימני הפטרה שבפסיקתא דרב כהנא, וסימן דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש, דברי ירמיהו, שמעו דבר, חזון ישעיהו, נחמו נחמו, ותאמר ציון עניה, אנכי, רני קומי אורי, שוש איש, דרשו, שובה. וכל שאינו בקי במדרשים ובספרים חיצונים אין לו לסתור ולהרוס בנין קדמונים ומנהגם ואם ריק הוא ממנו ריק:

68. ספר אבודרהם סדר הפרשיות וההפטרות

... ודע שיש מאלו ההפטרות שמתחלפות לפעמים בהפטרות אחרות כגון אם חל ראש חודש בשבת או ביום ראשון. אבל הפטרות דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש אינן מתחלפות באחרות לעו'...

69. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכח

סעיף ד

...תשעה באב קודם ואתחנן...

70. ביאור הלכה סימן תכח

סעיף ד

ט"ב קודם - והטעם כדי שיקראו בה בפרשת דברים שהיא מתוכחותיו של משה קודם ט"ב כדי להפטיר בה בחזון שהיא תוכחות ישעיה על חורבן

71. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג

הלכה ד

... וראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי...

72. הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג

הלכה ד

[ב] וכן איתא פרק בני העיר וכן צוה רבינו אפרים וכן רבי יצחק ב"ר יהודה יצא מבית הכנסת בכעס שלא שמעו לו לעשות כן בגרמיז"א וכתב רבינו שמחה אבל מה נעשה המנהג עוקר את ההלכה ומפטיר דש"ח כסדרן וכן כתב בספר המצות שראש חדש אב שחל להיות בשבת שנהגו להפטיר שמעו דבר ה' אמנם אנו נוהגים להפטיר השמים כסאי ע"כ:

73. תוספות מסכת פסחים דף מ עמוד ב

אבל עושהו תכריכין למת - ... ובכמה דברים אנו סומכין על ספרים חיצונים ומניחין גמרא שלנו דבפרק בתרא דמגילה (דף לא:): אמרי' ראש חודש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם דהיינו חזון ישעיהו ואנו מפטירין השמים כסאי וכן הוא בפסיקתא...

74. מהרש"א חידושי הלכות מסכת פסחים דף מ עמוד ב

תוס' בד"ה אבל עושהו כו' ואנו מפטירין השמים כסאי וכן הוא בפסיקתא כו' עכ"ל אבל בפ' בני העיר לא כתבו התוס' כן ע"פ הפסיקתא שם וז"ל אהא דאמרי' ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם וגו' ואין אנו עושין כן אלא מפטירין בירמיה שמעו דבר ה' וגו' כו' ע"פ הפסיקתא כו' עכ"ל ע"ש ויש ליישב דבריהם דהכא ע"פ הפסיקתא דה"פ דנהגין ע"פ הפסיקתא לומר בכל השנים חזון בשבת שלפני ט' באב ולא בר"ח אב שחל להיות בשבת ובהפטרות שמעו דבר ה' ג"כ ע"פ הפסיקתא נוהגין כן ברוב השנים אלא כשחל ר"ח אב בשבת נדחית מפני הפטרות ר"ח דהיינו השמים כסאי דתדיר ושאינו תדיר כו' ודו"ק:

75. תרומת הדשן סימן יט

שאלה ראש חדש אב שחל להיות בשבת היאך המנהג להפטיר שמעו או השמים כסאי.

תשובה יראה דבכ"מ שיש מנהג ידוע היאך שהוא אין לשנותו כלל דבהך מילתא איכא פלוגתא דרבוותא קמאי ובתראי וא"כ נהרא ונהרא ופשטיה אבל במקום שאין מנהג ידוע נראה דיש להפטיר השמים כסאי כמו שאבאר דבפ' בני העיר גרסינן ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנה נפשי דהיינו הפטרה דחזון ישעיה וכתבו התוספות פ' כל שעה דאנו מניחין תלמוד שלנו וסומכין על הפסיקתא ומפטירין השמים כסאי וצריכינן אנו לבאר דברי התוספות דהפסיקתא לא כתב להפטיר השמים אלא שכתב דאנו מפטירין סימן דש"ח אלא כך רוצים לומר התוספות כיון דלפי הפסיקתא צריכינן להפטיר לעולם חזון ישעיה בשבת הסמוך לתשעה באב לכך בר"ח אב שחל להיות בשבת הואיל ולא נוכל להפטיר חזון ישעיה בה מענין ר"ח חדשיכם ומועדיכם צריכים להפטיר השמים כדי להזכיר דר"ח וכענין זה הזכיר מהר"ם ומסיק שם נמי ומפטירין השמים. אמנם בסמ"ג וכן באשירי ומרדכי פ' בני העיר כתוב בלשון זה שאנו סומכין על הפסיקתא ומפטירין שמעו בסימן דש"ח. ובא"ז נמי משמע דאין מפטירין השמים כסאי מדאיצטריך למכתב תרי או תלת טעמים על ר"ח אלול שחל להיות בשבת שאנו מפטירין השמים והנהו טעמי לא שייכי הכא. והנה אחד מהגדולים כתב במנהגים שלו שיש לו להפטיר שמעו כדברי סמ"ג ואשירי ומרדכי וכדמשמע בא"ז אמנם נחלק עליו אחד מהגדולים חבירו והעיד שכבר היה מעשה בוי"נא ששאלו לגדול אחד שהיה מנהיג שם בפרק ההוא מה להפטיר ואמר בתחילה להפטיר שמעו כדאיתא בפסקי הגאונים דלעיל ואמר לו אחד מתלמידיו שהתוס' פ' כל שעה שכתבו להפטיר השמים וחזר בו ואמר הואיל ומימי התוס' אנו שותים יש לנו לנהוג אחריהם ועל פי הך עובדא הנהיג אחד מהגדולים דלעיל להפטיר השמים כדברי התוספות ונראה דהכי עיקר. ואע"ג דשמעתי דבתוספות בני העיר נמצא דיש להפטיר שמעו לא ידענא אי תוספות דש"ח נ"ן הן או תוספות דשאר גאונים ומימי תוספות מש"ח נ"ן שקצרו מהר"א מט"ו וכן שותים ותו דחזינן דמהר"ם דמכתבא הוי כתב נמי הכי וכן מסיק בהגה"ה במיימון דנהגין להפטיר השמים. ועוד נראה כיון דפליגי בהך מילתא רבוותא קמאי ובתראי שיש להכריע מטעם אחר ואית לן למנקט כלל אחרינא דאמרינן בכל דוכתא תדיר ושאינה תדיר קודם והזכרה דראש חודש תדיר טפי מהזכרת פורענות דתשעה באב והכי נמצא ברוב פסקי הגאונים דאי לאו דסבירא לן פרסומי ניסא עדיף היינו מפטירין בשל ר"ח בראש חדש טבת שחל להיות בשבת דחנוכה משום דתדיר קודם. הנראה לע"ד כתבתי.

76. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב

בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום מהו? קידוש היום עדיף - דתדיר, או דילמא: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא? בתר דאבעיא הדר פשטה: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא.

77. תוספות מסכת שבת דף כג עמוד ב

הדר פשטה נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא - ונראה לרשב"א כשחל ר"ח טבת להיות בשבת שיש להפטיר בנרות דזכריה משום פרסומי ניסא ולא בהשמים כסאי שהיא הפטרת ר"ח ועוד כיון שהמפטיר קורא בשל חנוכה יש לו להפטיר מענין שקרא ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח משום דבקריאת התורה כיון דמצוי למיעבד תרווייהו תדיר ופרסומי ניסא עבדינן תרווייהו ותדיר קודם אבל היכא דלא אפשר למעבד תרווייהו פרסומי ניסא עדיף ועוד דבקריאת התורה אין כל כך פרסומי ניסא שאינו מזכיר בה נרות כמו בהפטרה ועוד נראה לרשב"א דעל כן הקדימו של ר"ח כדי שהמפטיר יקרא בשל חנוכה ויפטיר בנרות דזכריה.

78. שו"ת מהרי"ל סימן יז

ירבה שלום אהו אחי ידי' הר' שמעון שי', ע"ש כל ביתך שי'.

על אודות ההפטרה [של] ר"ח אב שחל להיות בשבת, מה"ר ווייבש ז"ל הורה השמים כסאי על פי התו' פרק כל שעה וכן כתב הגהו' במיימוני וביש הגהו' כתב' בשפיר"א נוהגין כן וכן כתב מהר"ם בשמחות שלו וכן מורה מו' ור' מה"ר שלום שי', וטעם כולם לפי שהיא בתלמוד שלנו ודש"ח = דדברי שמעו חזון = אינו אלא בפסיקתא דרב כהנא אמנם סמ"ג והמרדכי והאשירי כתבו שמעו, וכן הורה מהר"ם [ס"ל] ז"ל, וטעמא אמר בה דר"ח אב רמוז בה בחדשה ימצאונה כדפי' שם רש"י ז"ל, וטעם הגון הוא מאד.

כיוצא בזה כתבו רבותי הפוסקים על ההפטרה דפרשת שקלים והחדש שאין נדחים מטעם זה דאית בהו מעין ר"ח. ושוב מצאתי אותו טעם בספר אגודה, גם מהר"מ ז"ל בווינא הורה שמעו וכן באו"ז ופה שאלני נער המפטיר ואמרתי לו לילך למה"ר זלמן והורה השמים כסאי. וברוך חזן אבי הנער אמר אלי שלא רוצה להשגיח עליו ואמר לבנו שמעו. ושתקתי כי התושבים גם הם העידו שלא שמעו מעולם אלא שמעו, וכמדומ' שהאמת אתם מכח ספר אגודה. אכן במקום שתופסים מנהגי מהר"ם כגון בגליל העליון ראוי שתאמר במקום שיפול העץ שם יהיו פירותיו, אם לא שיש להם מנהג מקובל מאבותיהם.

79. ירמיהו פרק ב

(כד) פָּרָה לְמַד מְדַבֵּר בְּאֵזַת נַפְשׁוֹ נִפְשָׁה לְשֹׁאֵפָה רוּחַ תִּצְנֶנֶתָּה מִי יִשְׁיבְנָה כָּל מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֻדְשָׁה יִמְצְאוּנָהּ:

80. רש"י ירמיהו פרק ב

(כד) כל מבקשיה לא ייעפו - כי על חנם ייעפו שלא יוכלו להשיגה ומה סופה בחדשה ימצאוה חדש אחד יש בשנה שהיא ישנה כל החדש ואז היא נלכדת אף אתם חדש אחד (הוא אב) הוכן לכם כבר מימות המרגלים שקבעו אבותיכם בכיית חנם בו תלכדו:

81. שו"ת אבקת רוכל סימן כח

...שכבר ידוע שכל הפוסקים שלנו הם ע"פי התלמוד ומפיו אנו חיים וכל אשר בשם ישראל יכנה אינו רשאי לזוז מפסק התלמוד וכל הפורש ממנו כפורש מחיו ע"כז יש דברים שאנו מניחים דבר התלמוד ונוהגים כספרים אחרים ואעידה לי עדים נאמנים ששנינו בפרק בני העיר שבתעניות קורים ברכות וקללות ואין אנו נוהגים כן אלא אנו קורים ויחל כדברי מסכת סופרים. וכן בר"ח אלול שחל להיות בשבת היה ראוי להפטיר השמים כסאי כמו שגזר הגמ' בפ' הנז' ואין אנו מפטירי' אלא בחדא משבע דנחמתא כדברי פסיקתא והטעם לפי שאין דברים אלו תלויים בדבר אסור והתר הרשות בידינו לקרות או להפטיר כדברי מי שיראה לנו שהוא יותר נכון ואע"פי שהוא נגד התלמוד כיון שאינו דבר תלוי באסור והתר...

82. בית יוסף אורח חיים סימן תכה

ומ"ש רבינו ואפילו ראש חודש אלול שחל להיות בשבת מפטירין השמים כסאי וכו'. - ... והרב רבנו דוד אבודרהם (סדר הפרשיות עמ' שג) כתב שאין מדלגין תלתא דפורענותא וז' דנחמתא בשום הפטרה אחרת כלל והוא היה בקי בהני מילי טובא ולכן ראוי לסמוך על דבריו...

83. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכה

סעיף א
...הגה: ... אבל ראש חודש אב שחל להיות בשבת, מפטירין שמעו (אבודרהם ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים), וי"א השמים כסאי וכן עיקר במקום שאין מנהג, (ת"ה סימן י"ט ומנהגי מהרא"ק)...

84. מגן אברהם סימן תכה

ב וכן עיקר. וכן נהגו בפוזנא (לבוש):

85. חתם סופר אורח חיים סימן תכה

סעיף א
(מג"א ס"ק ב) וכן נהגו בפוזנא. נ"ב, וכן נוהגים:

86. דגול מרבבה אורח חיים סימן תכה

סעיף א
(שו"ע סעיף א בהגה) וכן עיקר במקום שאין מנהג. ובפראג המנהג להפטיר שמעו, עיין אליה רבה סימן תקמ"ט [ס"ק ג]:

87. לבוש אורח חיים סימן תקמט

סעיף א
...ר"ח אב שחל להיות בשבת נוהגין ברוב המקומות להפטיר שמעו ולא השמים כסאי, דלא דחי השמים כסאי סימן דש"ח דתלתא פורעניות, ולא דמי לר"ח אלול שחל להיות בשבת שדוחין עניה סוערה ואומרים השמים כסאי, דשאני ענייה סוערה שבאה משום נחמה שב דנחמתא

ובהשמים כסאי יש ג"כ נחמה, וגם יש לענייה סוערה תשלומין כמו שיתבאר לקמן סי' תקפ"א [סעיף א], ותרתי טעמים אלו לא שייכא בהפטרות שמעו שהיא מתלתא דפורעניות ואין לה תשלומין, לפיכך לא נדחית מפני השמים כסאי, מיהו יש אומרים במקום שאין מנהג קבוע יש לומר השמים כסאי (וכן נהגו בפוזנא) שלא ילזל כל כך בראש חודש זה, ובמקום שנהגו נהגו...

88. אליה רבה סימן תקמט

(ג) להפטיר שמעו וכו'. וכן נוהגין פה פראג:

89. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תכה

סעיף א

אבל ר"ח. כי מדינא דגמרא נדחית השמים כסאי מפני פורענותא דר"ח אב כמ"ש במגילה שם ל"א ב' וה"ה לדין שמפטירין שמעו וכו"ה בתוס' שם ד"ה ר"ח כו':

וי"א השמים. הג"מ ותוס' בפ"ב דפסחים מ' ב' סוף ד"ה אבל. ואע"ג דבגמרא אמרו בפירוש שאין מפטירין השמים כסאי בר"ח אב שחל להיות בשבת י"ל כמ"ש תוס' במגילה שם דר"ה סבר כמ"ד דאבילות חל מר"ח ואנן קי"ל כמ"ד דאין חל אלא בשבוע שחל ט"ב בתוכה ולכך אנו מפטירין חדשיכם בשבת שחל ט"ב אחריה וכו"כ בתה"ד שגדול אחד פסק בתחלה להפטיר שמעו וא"ל א' מתלמידי שתוס' פ' כל שעה כ' להפטיר השמים כסאי וחזר ואמר הואיל ומימי התוס' אנו שותין יש לנהוג כדבריהם וכת' תה"ד ונראה דהכי עיקר אע"ג דשמעתי דתוס' דמגילה כתבו להפטיר שמעו לא ידעתי שמא תוס' דשנץ הם כו' ע"ש. אבל האמת יורה דרכו דהעיקר כסברא הראשונה שאילו ראה דברי תוס' הנ"ל היה אותו גדול ודאי פוסק כדבריהם ודאי שדברי תוס' דמגילה עיקר הוא שכ"ה בפסיקתא ותוס' דפ' כ"ש ט"ס הוא שהרי כתבו שם וכו"ה בפסיקתא והביאו במגילה ושם הוא שמעו ורש"א נדחק שם מאד אבל כל דבריו דחויין הן וכן פסק הרא"ש שם ומרדכי וסמ"ג ודבריהם ידוע שהן ע"פ תוס' שלנו ולא הזכירו כלל תוס' דפרק כל שעה וכו' תה"ד שכ"מ בא"ז כס' ראשונה וכו"ה במנהגים שלנו וכו"פ בד"מ:

90. חכמת שלמה אורח חיים סימן תכה

סעיף א

ומפטיר השמים כסאי וכו'. נ"ב, הנה מכל אלו הפטרות דדחינן הפטרות השבוע מקמייהו ולא אמרינן דתדיר ושאינו תדיר קודם, מוכח מזה דאין לתדיר רק מעלת הקדימה, דאם יש לו לעשות שניהם אזי יש לו להקדים התדיר תחלה, אבל אם אינו יכול לעשות רק אחד מהם אז חובת היום מה שנתחדש עכשיו קודם ועדיף, ודחינן מעלת התדיר מקמיה... וכן כתבו התוספות הך סברא בפרק ב' דשבת [כג, ב ד"ה הדר] גבי נר חנוכה ונר שבת דהיכי דאפשר לקיים שתיהן תדיר עדיף, ובאין אפשר לקיים שתיהן איתא בשו"ע או"ח (הלכות ר"ח סימן תכ"ב) [סימן תרפד] [סעיף ג ומ"א ס"ק ב] דפרסומי ניסא עדיף, ועיין בט"ז סימן תרפ"א [ד"ה ועוד], והוא הדין בנדון דידן, ודו"ק:

91. משנה ברורה סימן תכה

(ח) וכן עיקר במקום שאין מנהג - ועיין בביאור הגר"א שדחה סברא זו מהלכה ופסק כדעה ראשונה דמפטירין שמעו:

92. ערוך השולחן אורח חיים סימן תכה

סעיף ה

... וכן בג' דפורענותא כגון ר"ח אב שחל בשבת י"א דשל ר"ח נדחית וי"א דשמעו נדחית וקורין השמים כסאי וכן עיקר לדינא במקום שאין מנהג להיפך וכן נהגו בפוזנא [לבוש ומג"א] וכן אנו נוהגים מפני שכן עיקר...

93. רש"י מסכת מגילה דף ל עמוד ב

הא כדאיתא כו' - ודאי מפסיקין בחול פרשת היום, אבל בשבת שיש הפטרה - מפסיקין בהפטרות, וקורין בהפטרה מעין המאורע.

94. תוספות מסכת מגילה דף כג עמוד א

כיון דמשום כבוד תורה הוא כנגדו נמי לא בעי - ... והא שאין מוציאין ב' ספרי תורות בכל השבתות לקרוא בשניה וביום השבת כמו שעושין ביו"ט... ועוד י"ל לפי שצריך להפטיר בכל שבת מענינו של יום ואי קרינן בשל שבת א"כ יהא צריך להפטיר בדסליק מיניה והיינו בשבת וא"כ יהו כל ההפטרות מענין אחד...